

Rahoitusmarkkinat ja pankit

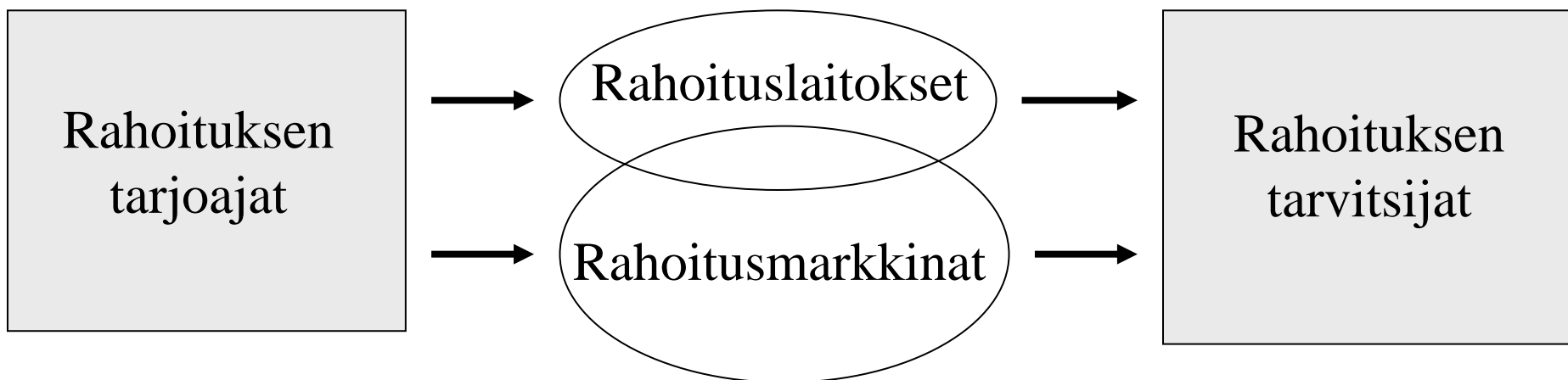
Esa Jokivuolle
Rahoitusmarkkinaosasto
Suomen Pankki

Sisältö

- Rahoitusjärjestelmä ja sen tehtävät
- Eri rahoitusvaihtoehdot
- Säästäminen ja sijoittaminen
- Pankit ja niiden valvonta

Rahoitusjärjestelmän rakenne

Rahoituksen välityskanavat

Rahoituksen päätyypit

- Suora rahoitus
 - markkinaehtoinen rahoitus
 - ensi- ja jälkimarkkinat
 - suoraan rahoittajalta rahoitettavalle
 - osakkeet, joukkolainat
- Epäsuora rahoitus
 - välitetty rahoitus
 - ei yleensä jälkimarkkinoita
 - pankit, rahoitusyhtiöt

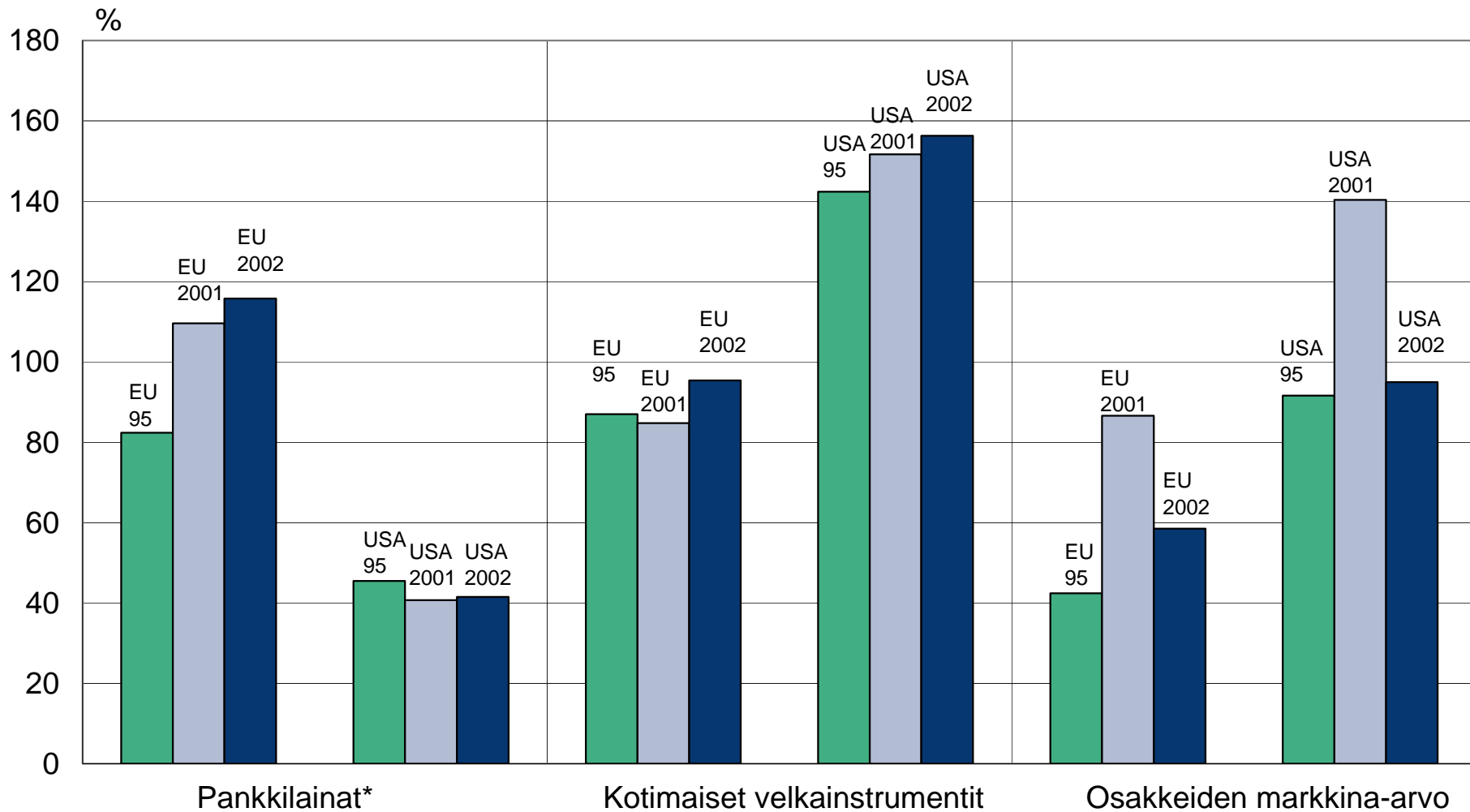
Instituutiot ja markkinat

- Rahoituslaitokset
 - Talletuspankit
 - Investointipankit
 - Pankkiiriliikkeet
 - Rahoitusyhtiöt
 - Erityisrahoituslaitokset
- Sijoitusrahastot
- Riskirahastot (hedge fund)
- Vakuutusyhtiöt
- Rahoitusmarkkinat
 - Osakemarkkinat
 - Joukkovelkakirjamarkkinat
 - yritykset
 - valtiot
 - pankit
 - Rahamarkkinat
 - Johdannaismarkkinat
 - Riskirahoitus

Eri maiden

- Päättyypit:
 - Markkinakeskeinen järjestelmä
 - osake- ja joukkolainamarkkinat
 - esim. USA, Iso-Britannia
 - Pankkikeskeinen järjestelmä
 - esim. Saksa, Japani
- Suomi:
 - hyvin pankkikeskeinen vielä 80-luvulla

Päärahoitusmuotojen suhteelliset osuudet EU15-maissa ja Yhdysvalloissa (% BKT:stä)

* EU:n vuoden 2002 pankkilainoista puuttuvat Iso-Britannian tiedot.

Lähteet: EKP, BIS ja OECD.

Rahoitusjärjestelmän tehtävät

- 1a) Ylimääräisen varallisuuden kanavoiminen rahoitusta tarvitseville ja b) sijoituskohteiden tarjoaminen
- 2) Riskien hajautus
- 3) Resurssien tehokkaan käytön ohjaus
- 4) Yritysjohdon kontrolli

1a) Rahoituksen välitys

- Pienet säästöt ja sijoitukset voidaan yhdistää suuriksi investoinneiksi
- Taloudelliset resurssit aktiiviseen käyttöön
- Esimerkki 1
 - pankki myöntää talletuksina kerätyt varat lainoina
- Esimerkki 2
 - Yritys kerää osakeannilla pääomaa suurelta sijoittajajoukolta

1b) Sijoituskohteiden tarjonta

- Rahoituksen tarjoaja, eli sijoittaja tai säästäjä, hyötyy varoilleen saamasta paremmasta tuotosta, kun varat ovat aktiivisesti investoitu taloudelliseen toimintaan

2) Riskien hajautus

- Säästöt ja sijoitukset pieninä osuuksina lukuisiin kohteisiin
- Miksi? Kuten vanhassa kansan viisaudessa sanotaan:
 - ”Ei kaikkia munia samaan koriin”
- Esimerkki: Rahasto-osuus lukuisiin osakkeisiin hajautetusta rahastosta

3) Resurssien käytön ohjaus

- Säästäjät ja sijoittajat ja näitä edustavat tahot vaativat sijoituksille hyvää tuottoa
 - > Pakottaa yritykset kannattaviin investointeihin, jotta voidaan jakaa voittoa ja maksaa korkoja
- Arvopaperien hinnat reagoivat hyviin ja huonoihin uutisiin
 - > Kannustaa yritysjohtoa järkeviin päätöksiin
 - > Kannustaako toisaalta lyhytjänteisyyteen?

4) Yritysjohdon kontrolli

- ”Aktiivinen omistaminen”
 - äänivallan käyttö yhtiökokouksissa
- Johdon/työntekijöiden kannustinjärjestelmät
 - osakeomistus
 - optiot
- Yritysvaltaukset yleisillä ostotarjouksilla
 - äärimmäinen keino vaihtaa johto ja johtamistapa
 - negatiivinen maine mutta ovat päinvastoin usein hyvin positiivinen asia piensijoittajien kannalta

Rahoitus ja taloudellinen

- Kehittynyt rahoitusjärjestelmä lisää talouskasvua
- Onko markkinakeskeinen järjestelmä parempi?
 - Ei välttämättä ...
 - mutta kansakuntien vaurastuminen yleensä lisää rahoituksen markkinaehtoisuutta
 - 80-luvulla Japania pidettiin ylivertaisena, nyt USA:n järjestelmä on esikuva
- Kehittynyt oikeusjärjestelmä ja sopimuspitävyys rahoitusjärjestelmän keskeinen tukipilari

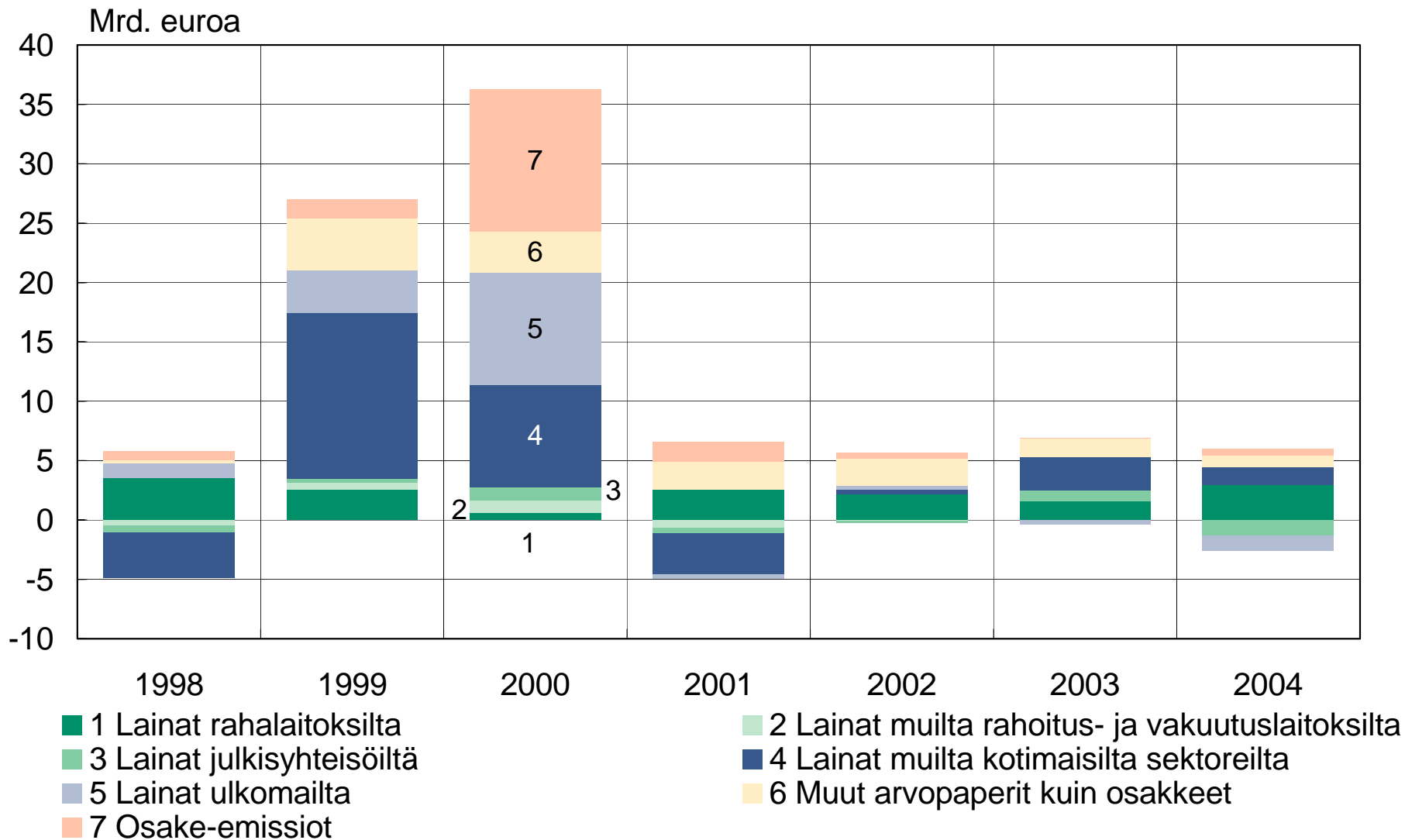
Yritysrahoituksen muodot

- Oma pääoma
 - osakepääoma
 - omistusoikeus, äänivalta
 - oikeus osinkoihin, mutta ”saamisjärjestyksessä viimeinen”; siksi suuri riski
- Tärkein oman pääoman, ja samalla koko yritysrahoituksen, muoto on yrityksen tulorahoitus

Yritysrahoituksen muodot

- Vieras pääoma
 - velat
 - lyhyt- ja pitkäaikaiset
 - pankkilainat, joukkovelkakirjalainat
 - Onko nollakuponkilainan tuotto nolla?
- Välirahoitusmuodot
 - yhdistelmä omasta ja vieraasta pääomasta

Yritysten ulkoisen rahoituksen lähteet, nettovirrat

Lähteet: Suomen Pankki, rahoitustilinpito ja Helsingin Pörssi.

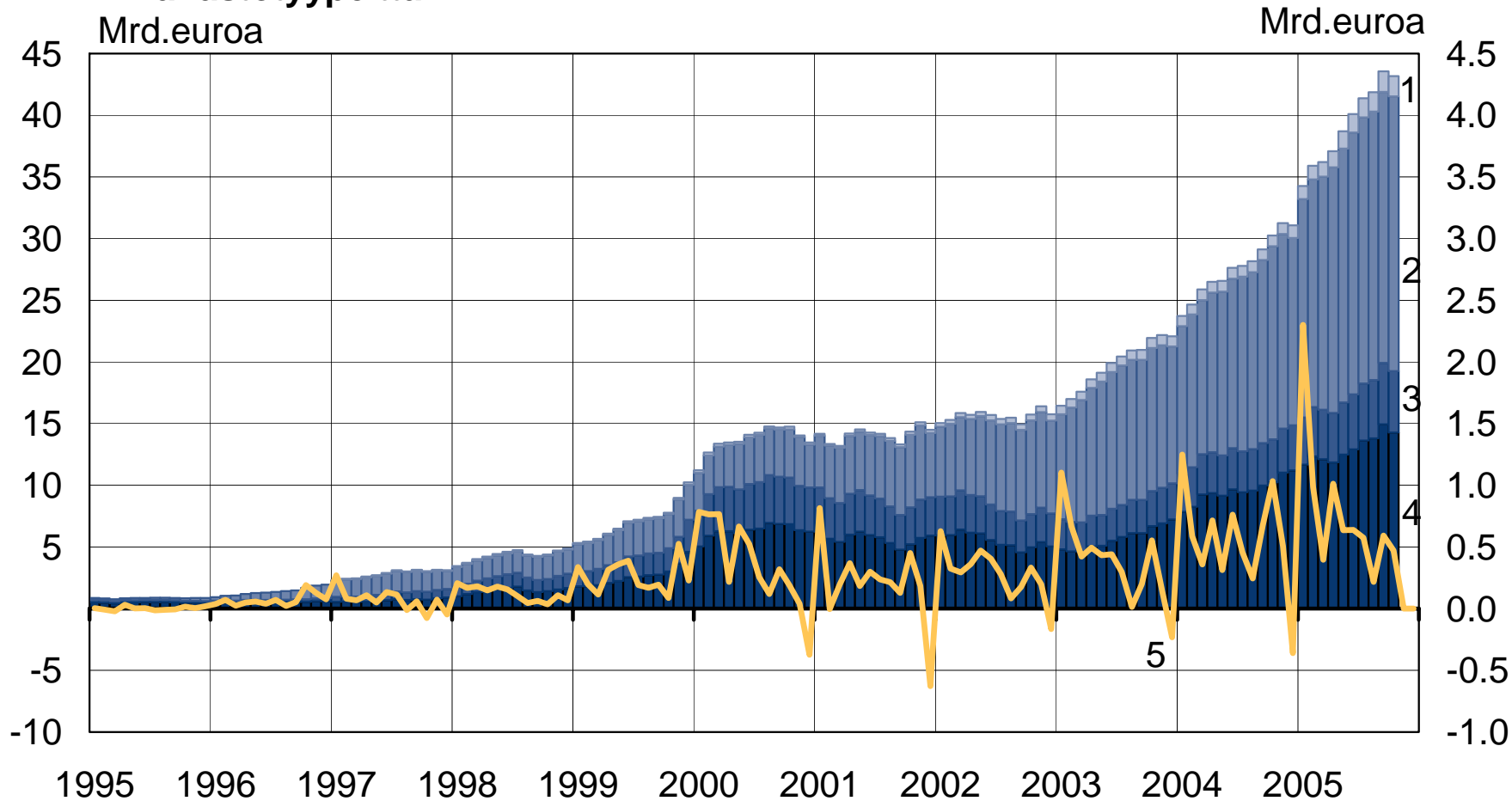
Säästäminen ja sijoittaminen

- Ylimääräisen varallisuuden säilyttäminen ja kasvattaminen tuottoa tavoittelemalla
- Perinteinen tapa
 - pankkitalletukset
 - valtion obligaatiot
 - reaaliomaisuus: asunnot, vapaa-ajan as., maaomaisuus
 - käteinen raha
 - arvoesineet

Säästäminen ja sijoittaminen

- Moderni sijoittaminen
 - osakkeet
 - rahastot (osake-, indeksi-, korko- ja yhdistelmärahastot)
 - vapaaehtoinen eläkevakuutus
 - asuntorahastot
 - (johdannaiset)
- Institutionaalinen sijoittaminen
 - rahastot
 - vakuutusyhtiöt
 - työeläkerahastot

Suomessa rekisteröidyt sijoitusrahastot rahastotyypeittäin

- 1 Riskirahastot
- 2 Korkorahastot
- 3 Yhdistelmärahastot
- 4 Osakerahastot
- 5 Kaikkien rahastojen nettomerkinnot (oik.ast.)

Lähteet: Helsingin Pörssi ja Sijoitusrahastoyhdistys.

Sijoittamisen periaatteita

- Ei tuottoa ilman riskiä
- Ei kannata luulla olevansa viisaampi kuin markkinat
 - Esim. osakemarkkinoilla hinnat ovat yleensä kilpailtu oikealle tasolleen
- Sijoitusten hajauttaminen kannattaa
 - keskimäärin parempaa tuottoa pienemmällä tuoton vaihtelulla (eli riskillä)

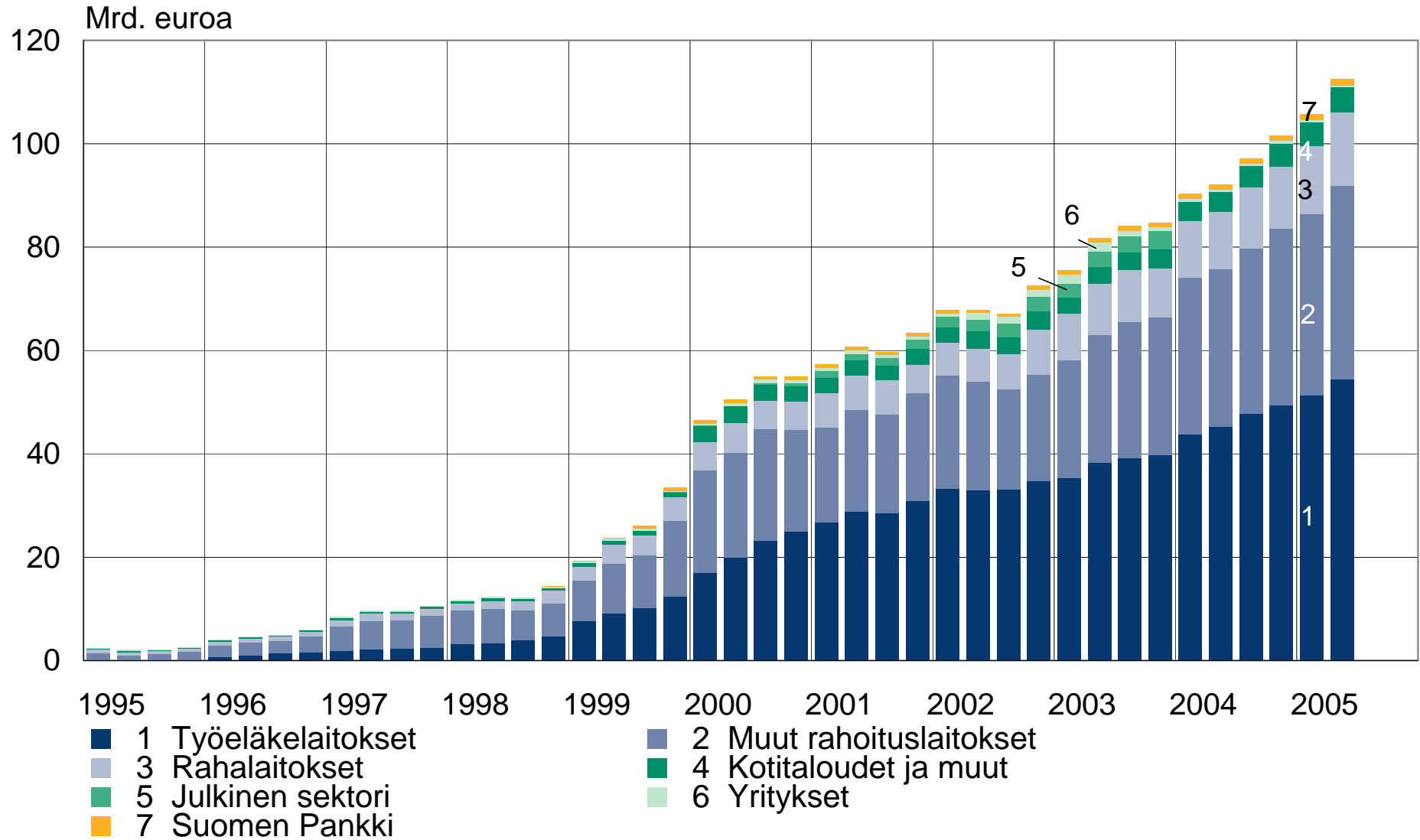
Sijoittamisen periaatteita

- Säästämis-/sijoitusajan pituus vaikuttaa sijoituskohteiden valintaan
- Mitä pidempi horisontti, sitä enemmän riskiä voidaan ottaa
- Valinta riskipitoisen (esim. hajautettu osakesalkku) ja vähäriskisen (korkorahastot, talletukset) sijoituksen osuuksien välillä (esim. 40/60% ?)
- Säästöjä ja sijoituksia tulee tarkastella kokonaisuutena

Sijoittamisen trendejä

- Kansainvälistyminen ja integroituminen
 - euro poistanut valuuttakurssiriskejä
- Hajauttaminen on lisääntynyt
- Varsinkin institutionaalisille sijoittajille tarjolla paljon uusia instrumentteja
 - riskirahastot (hedge funds)
 - johdannaiset
 - arvopaperistetut erät, esim. pankkiluotot

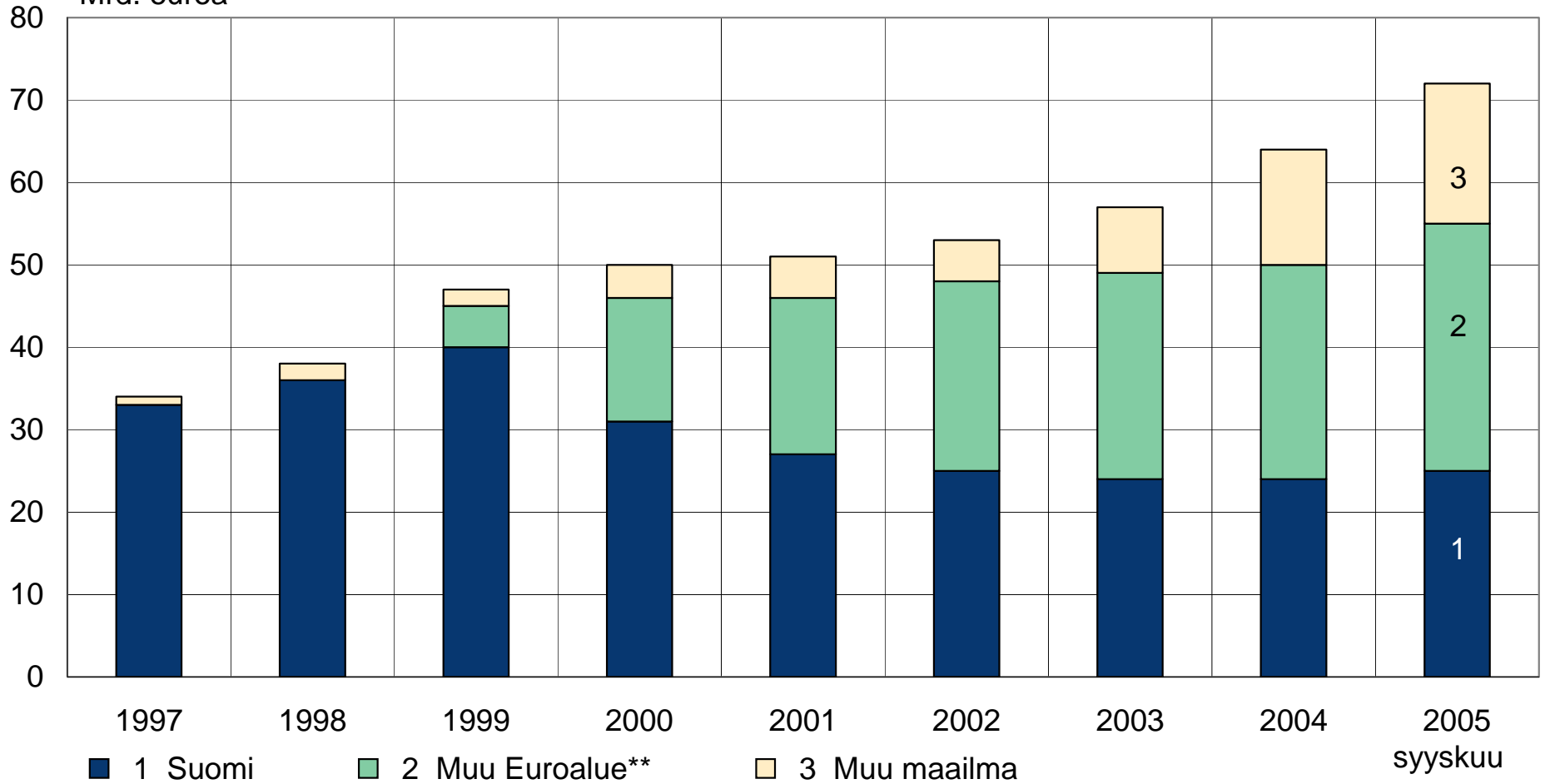
Suomalaisten sijoitukset ulkomaisiin arvopapereihin, kantatieto

Lähde: Suomen Pankki.

Yksityisen sektorin työeläkelaitosten sijoitusten jakautuminen alueittain*

Mrd. euroa

* PI. Eläkeyhtiöt, -kassat, -säätiöt, MEK ja MELA.

** 1997-1998 tiedot puuttuu.

Lähde: TELA Työeläkevakuuttajat.

Rahoitusjärjestelmän

- Paradoksi:
 - USA:n ”vapaa markkinat” ovat kaikkein pisimmälle valvotut
- Vapaat, hyvin toimivat rahoitusmarkkinat tarvitsevat tuekseen sääntelyä ja valvontaa
- Kuluttajan-/sijoittajansuoja
- Esimerkkejä valvonnan tarpeesta:
 - Yritysskandaalit, markkina-analyytikoiden väärinkäytökset, sijoitusrahastojen ja vakuutusyhtiöiden palkkiorakenteet USA:ssa, pankkikriisit

Miksi pankkeja pitää valvoa?

- Pankkisektori on edelleen rahoitusjärjestelmän ”selkäranka”
 - Talletukset, luotot
 - Maksujen välitys
 - Rahapolitiikan välittyminen
- Pankkikonkurssit järkyttäisivät rahoitusjärjestelmän toimintaa ja veisivät muun talouden helposti lamaan

Pankin tase

Vastattavaa

Talletukset
Markkinaehtoinen rahoitus
Oma pääoma

Vastaavaa

Luotot
Saamiset muilta luottolaitoksilta
Kaupintasalkku
Muut erät

Miksi pankkeja pitää valvoa?

- Historiassa oli paljon ”talletuspakoja”, ja pankkeja myös kaatui
- Talletusvakuutus estää tallettajien ”paniikin”
- Vakuutuksen antajalla/takaajalla intressi hillitää pankkien riskinottoa

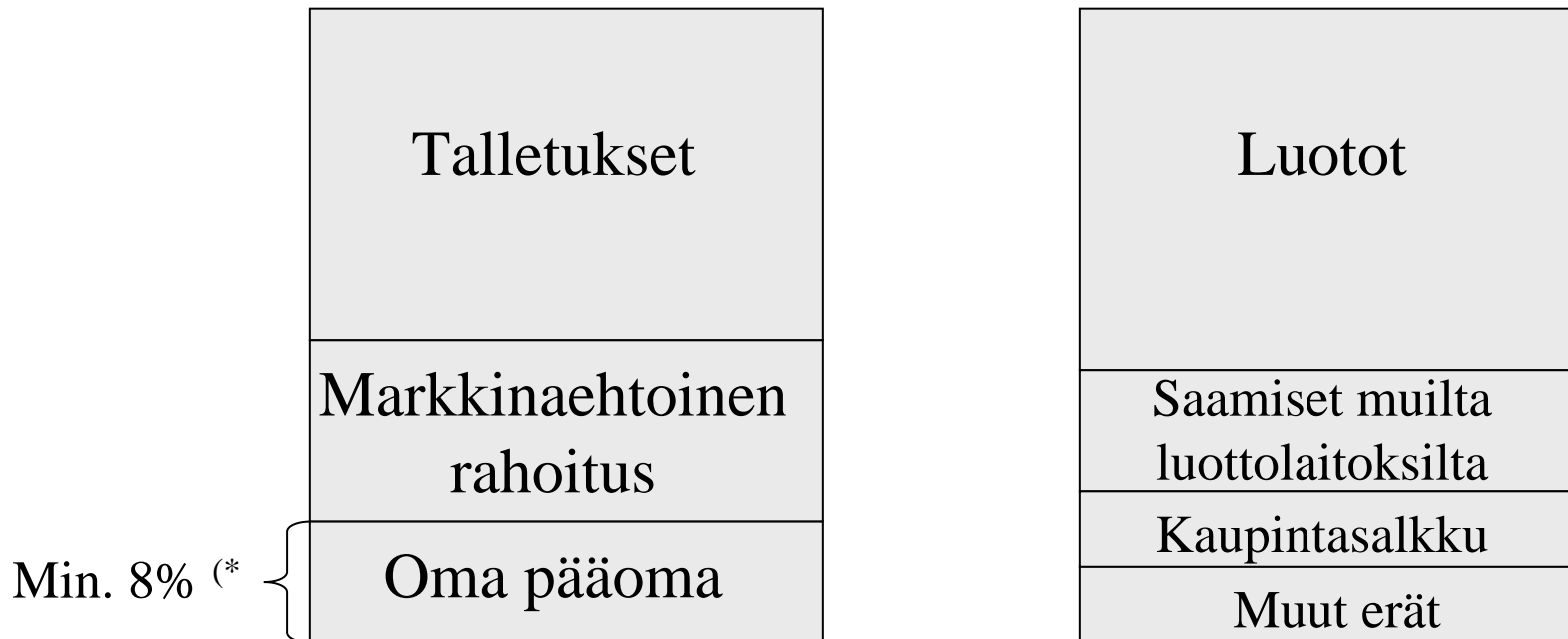
Miten pankkeja valvotaan?

- Pankkien vakavaraisuussäännökset
- Niiden noudattamisen sekä yleisten riskienhallintaprosessien valvonta
- Sääntelyn ja valvonnan kansainvälinen koordinointi:
 - Baselin sopimukset I ja II
 - EU:n vakavaraisuusdirektiivi

Pankin tase

Vastattavaa

Vastaavaa

* Lasketaan vastaavaa-puolen *riskipainotetuista* eristä

Yhteenveto: Näkymiä

- Rahoituspalveluiden kansainvälistyminen ja integraatio jatkuvat
- Integraatio edennyt
 - pankkien välisillä (raha)markkinoilla
 - (suur)yritysrahoituksessa
 - institutionaalisessa sijoittamisessa
- Integraatio hitaampaa
 - vähittäispankkitoiminnassa
 - vakuutustoiminnassa
 - riskirahoituksessa

Yhteenveto: Näkymiä

- Valvonnan pysyttävä integraation ja kansainvälistymisen tahdissa
- Integraation ja kilpailun tulee koitua kuluttajan eduksi:
 - tavoitteena paremmat ja luotettavat palvelut
 - ... halvemmalla, mutta järjestelmän vakaus säilyttäen